

Rapporten All-Archeo bv 2059

Archeologienota
Sint-Pauwels (Sint-Gillis-Waas) – Zandstraat 34

Natasja Reynolds

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/106

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	8
2.3.3	Werkwijze	12
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	12
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	18
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	24
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	24
3	Samenvatting.....	27
4	Bibliografie	28
4.1	Publicaties	28
4.2	Websites	28
5	Bijlagen	29
5.1	Archeologische periodes	29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

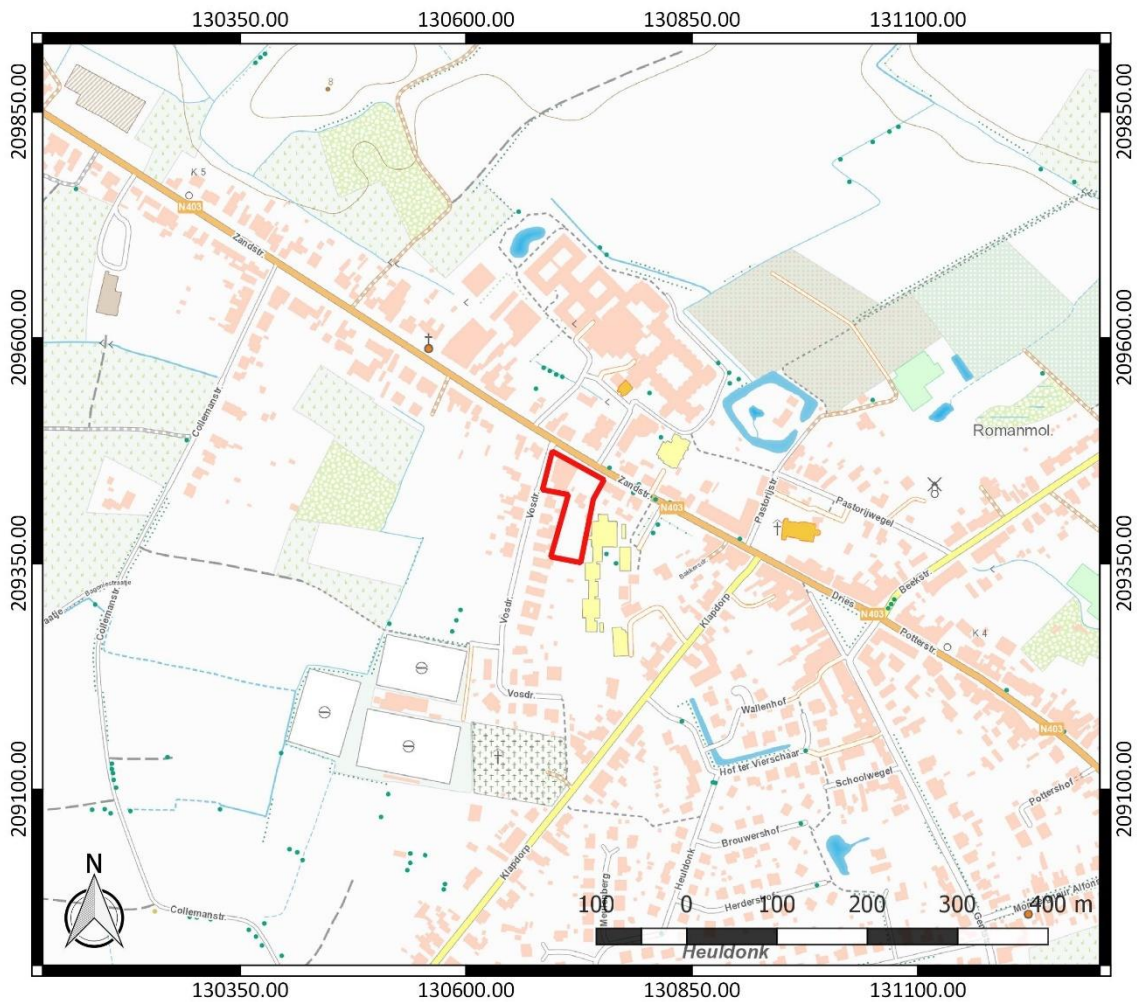
¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Kadastrale percelen: Sint-Gillis-Waas, Afdeling 4, sectie B, nummers 340C, 342M en 351H

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4268 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 07/05/2024 – 23/05/2024

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

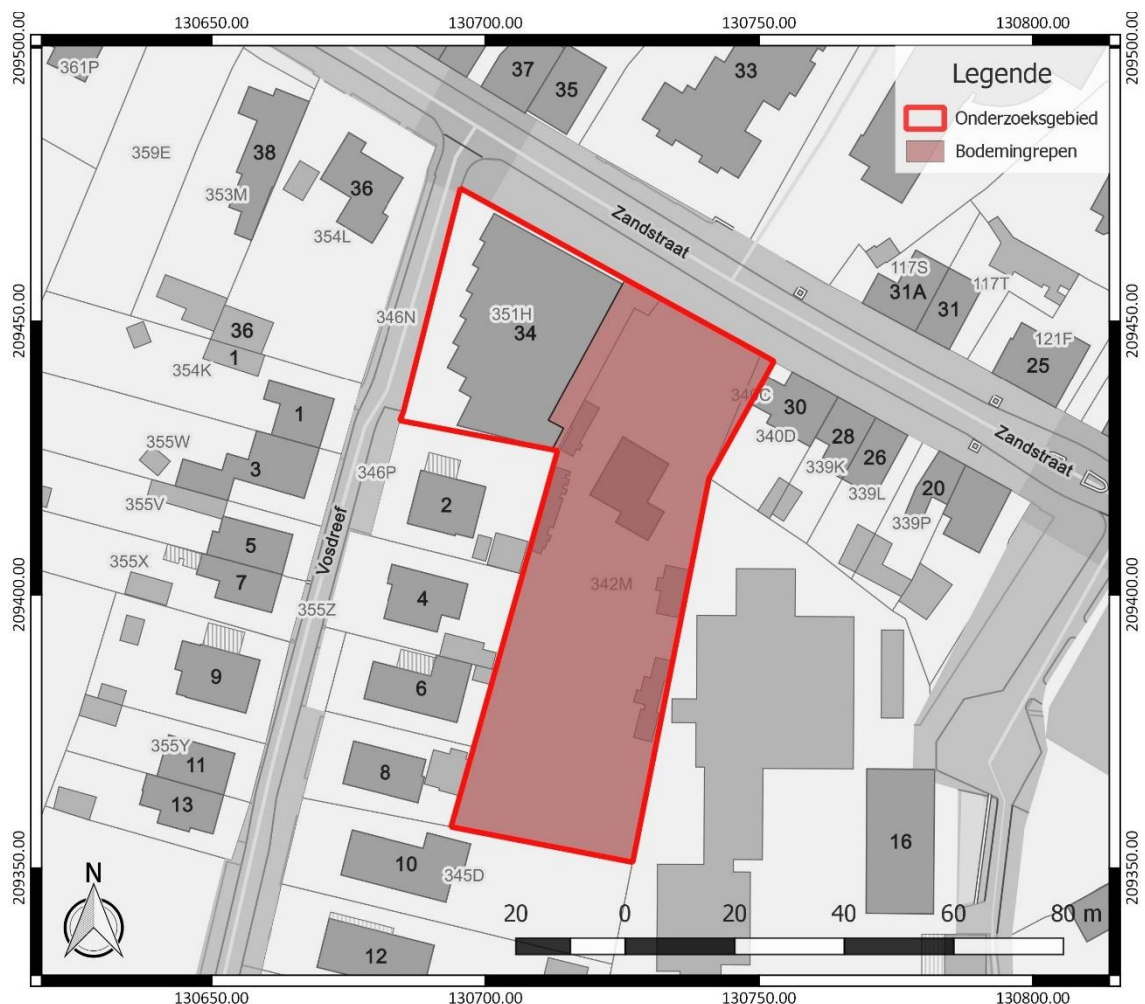
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: in het kader van de geplande werken worden bodemingrepen gepland in een zone van ca. 3110 m².

Figuur 3: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.gepount.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt een uitbreiding van een bestaande supermarkt voorzien. De uitbreiding zelf zal onderkelderd worden. De bovenzijde van de vloerplaat van de kelder komt op een diepte van 3,55 m onder de nulpas te liggen.

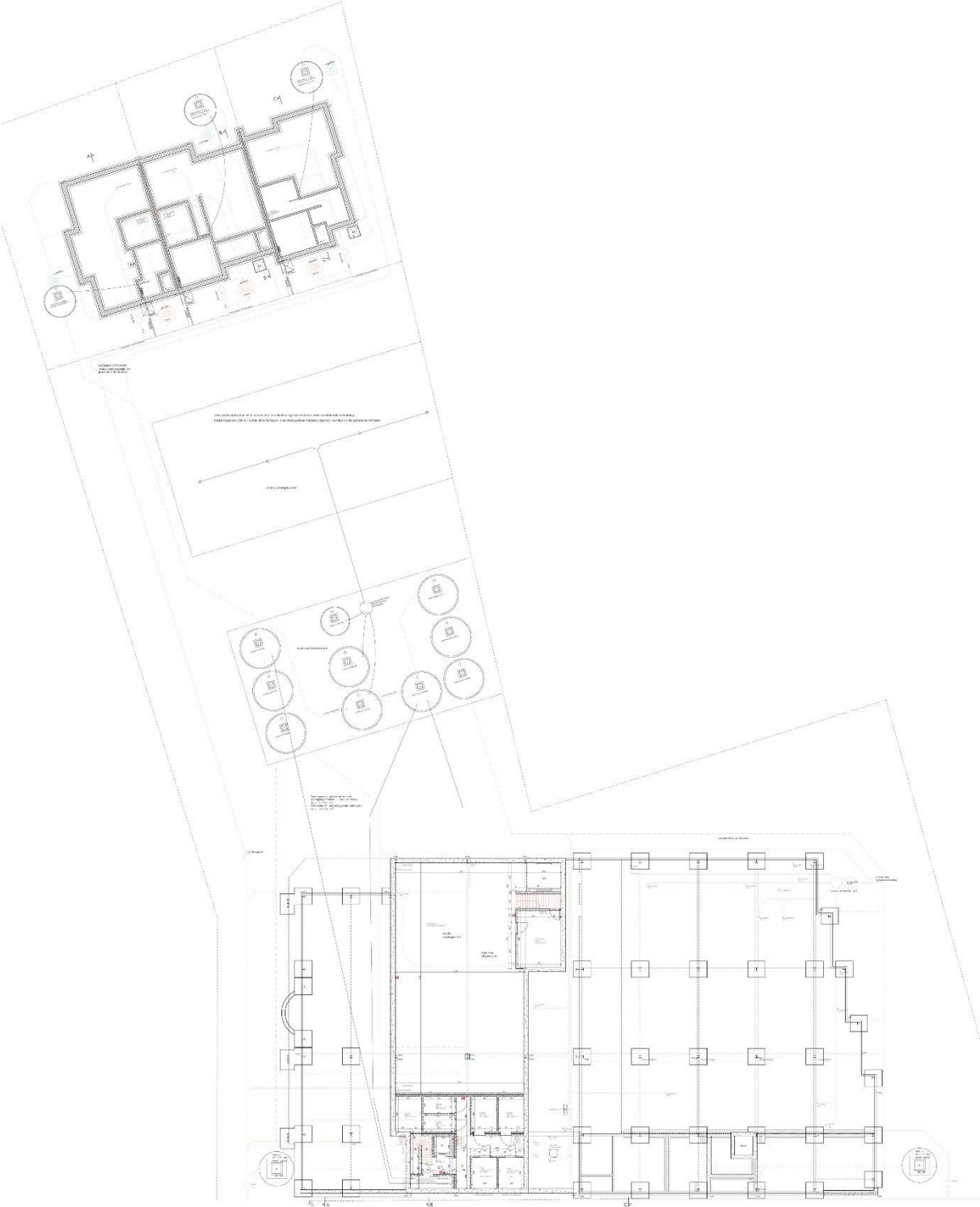
In het zuiden van het terrein worden ook enkele nieuwe eengezinswoningen opgetrokken. Ze worden gefundeerd op een vloerplaat op volle grond. Die betekent een verstoring van ca. 60 cm diep. De vloerplaat rust verder nog op funderingsbalken. Die zullen naar schatting een verstoringsdiepte tot ca. 1,20 m kennen.

De uitbreiding van de winkel en de nieuwe woningen worden voorzien van verschillende nutsputten. Ter hoogte van de nutsputten zal een verstoring tot maximaal ca. 3,20 m plaatsvinden.

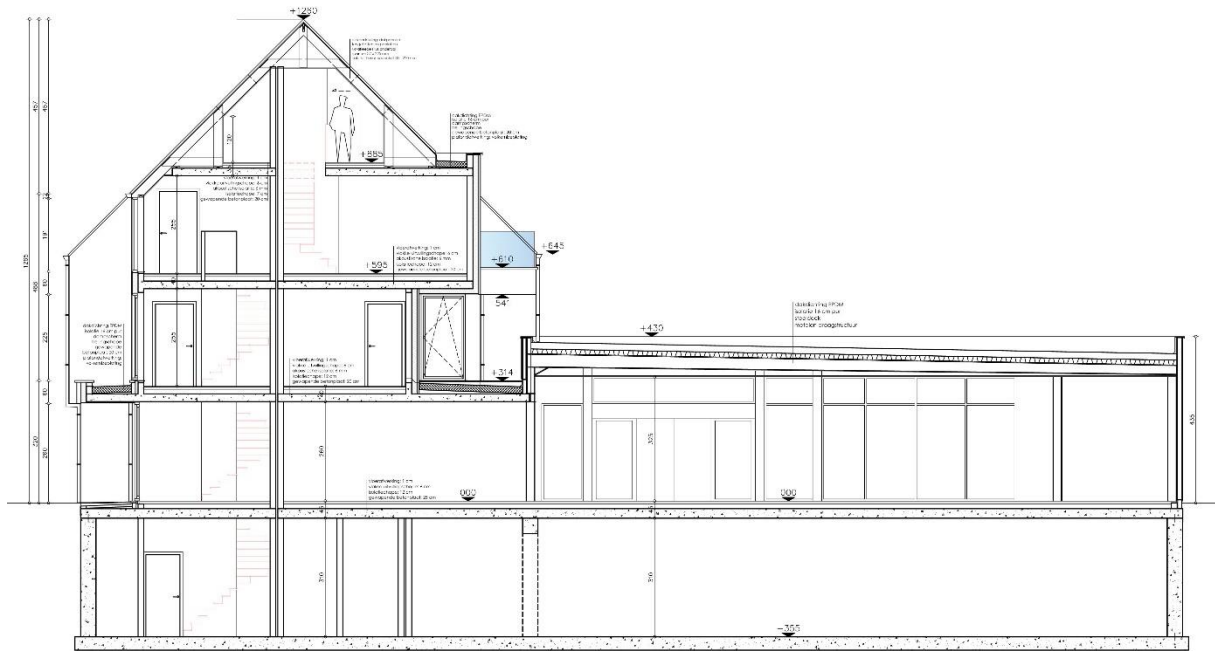
Omgevingsaanleg bestaat uit de aanleg van verhardingen, wat een verstoringsdiepte van ca. 65 cm zal betekenen. Daarnaast wordt ook nog voorzien in groenaanleg, met de aanplant van gras, struiken en bomen. Voor de groenaanleg moeten we rekening houden met een verstoringsdiepte van minstens ca. 40 cm. Ter hoogte van de plantkuilen voor nieuwe bomen loopt de verstoringsdiepte op tot maximaal ca. 1,00 m.

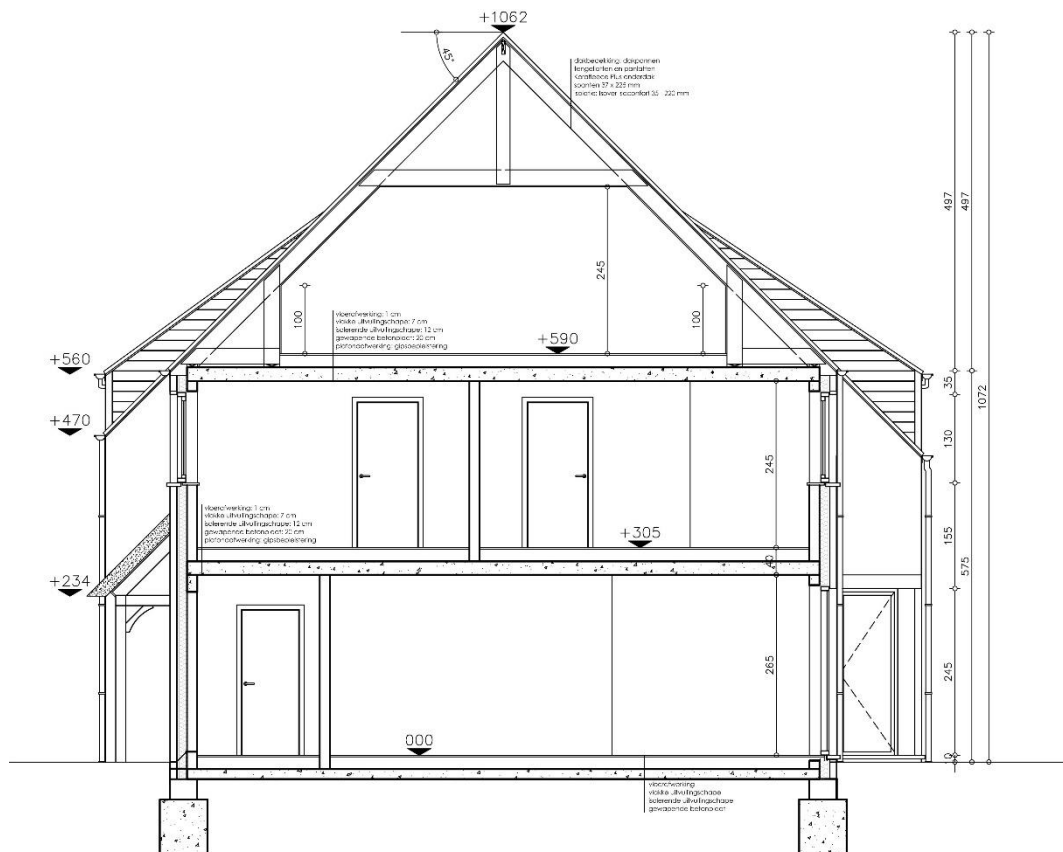
Figuur 4: Inplantingsplan

Figuur 5: Funderings- en rioleringsplan

Figuur 6: Snede winkel

Figuur 7: Snede woning

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeoreferreed geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

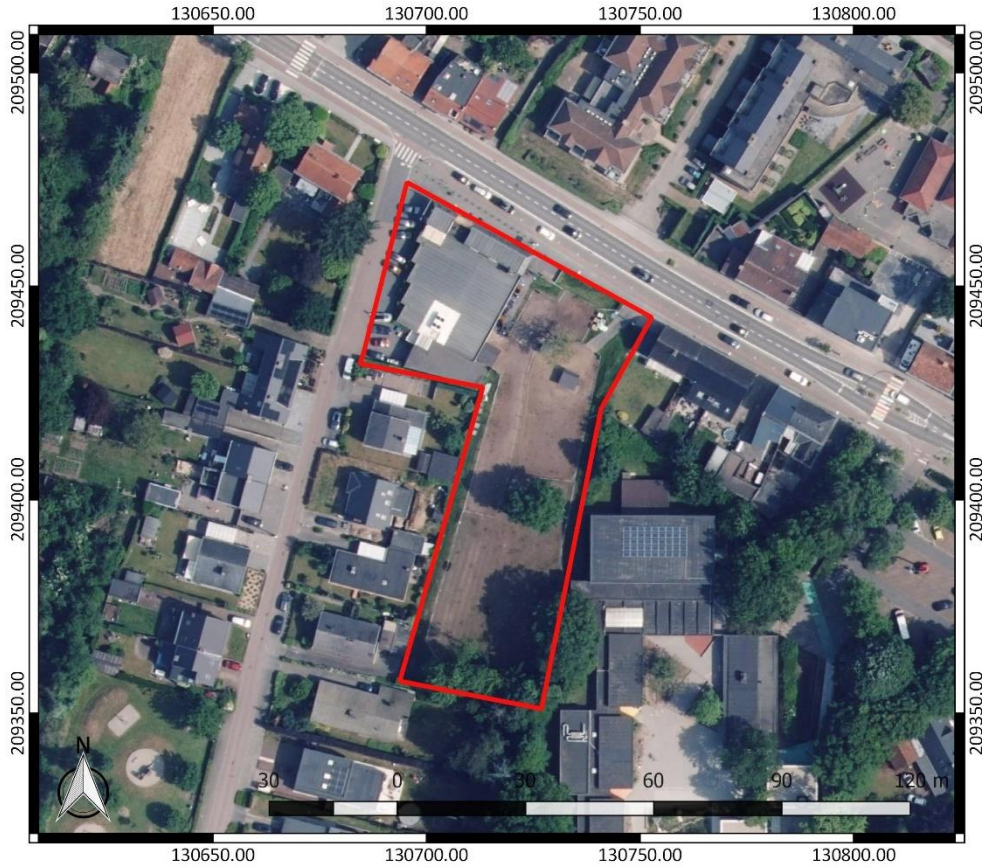
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van de Zandstraat, ten oosten van de Vosdreef en ten westen van Klapdorp (Figuur 8). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Op korte afstand ten noorden stroomt de Kleybeek (Figuur 10). Verder ten noorden vermelden we nog de Zuidelijke Watergang. Verder ten zuiden van het terrein stroomt de Grote Beek en ten westen vinden we ook nog De Bagonie.

Geomorfologisch bevindt Sint-Gillis-Waas zich in het grensgebied van de Wase Cuesta met het poldergebied van het Land van Waas. Dit poldergebied strekt zich in het noorden uit tot de Nederlandse grens, in het westen tot het Stropersbos, in het oosten tot de Schelde en in het zuiden tot de Watergang Van De Hoge Landen.³

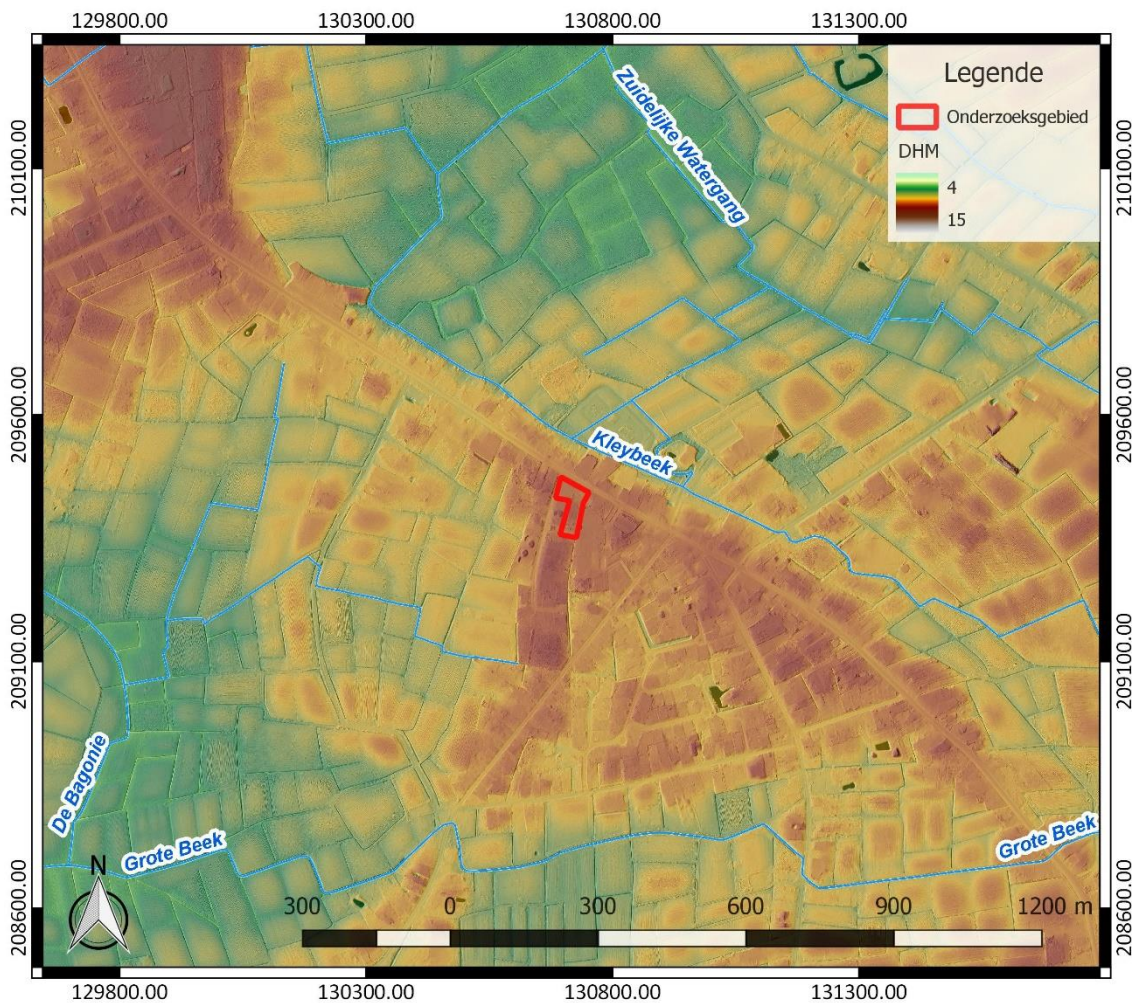
³ Polder Land van Waas: Gebiedsomschrijving, <http://www.polderlandvanwaas.be/organisatie/gebiedsomschrijving/>

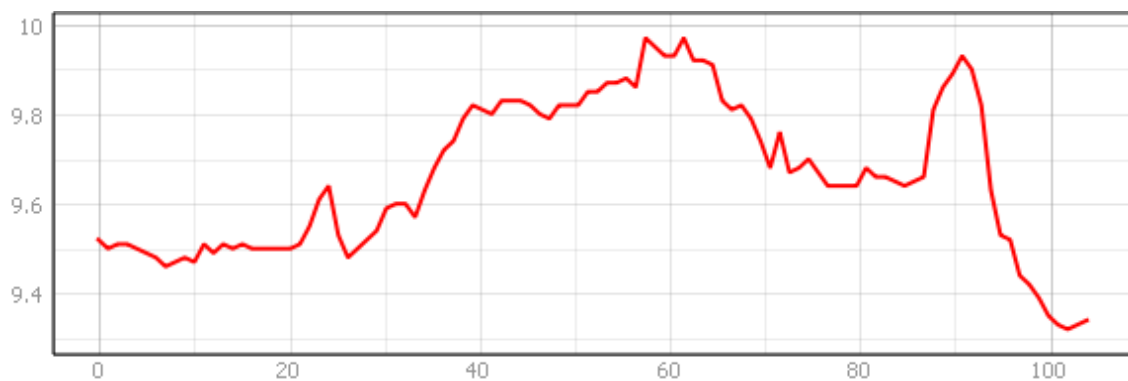
Figuur 8: Luchtfoto van 2023 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 10: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

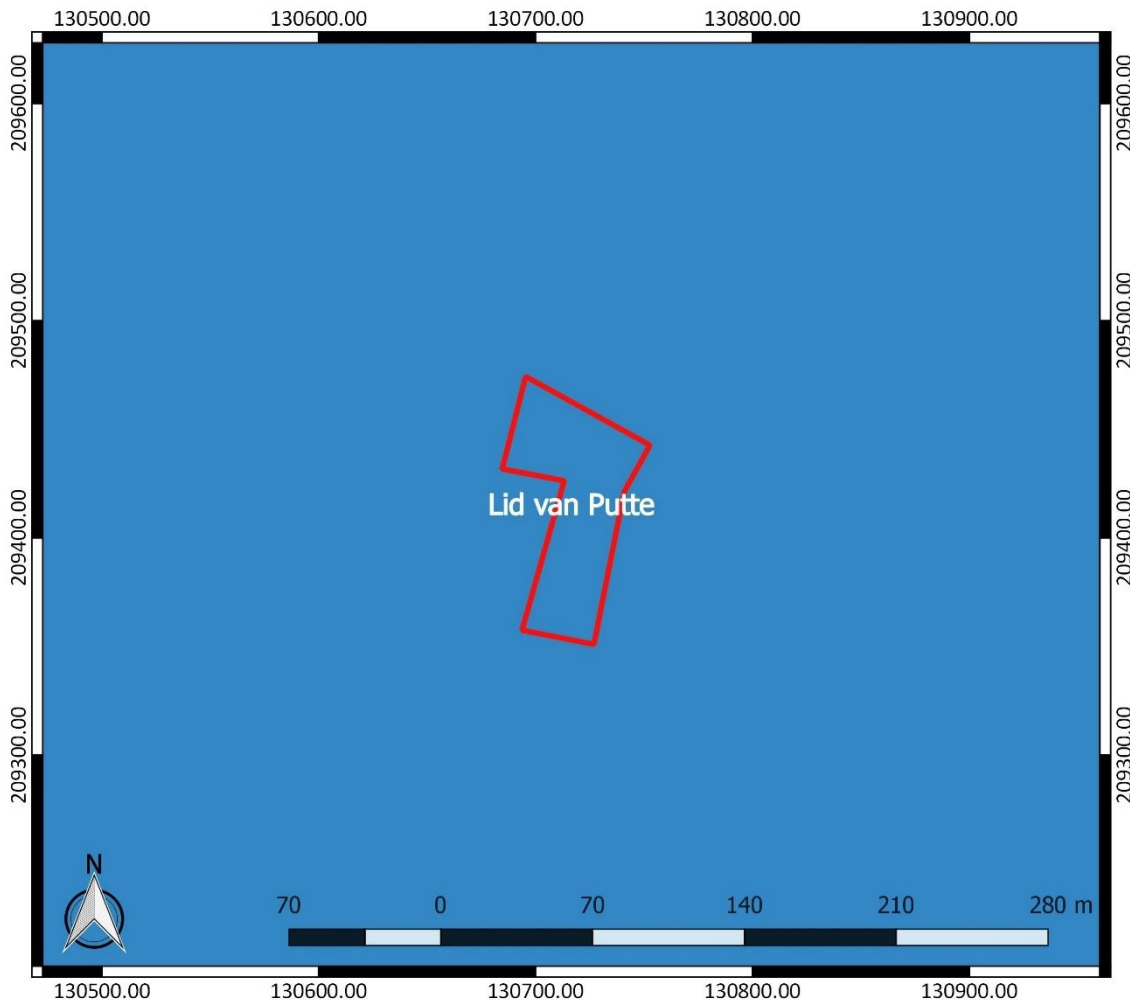

Figuur 11: Hoogteverloop van noord naar zuid over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Kenmerkend voor het poldergebied is het vlakke reliëf, dat zich vrijwel volledig situeert tussen 2 en 4 m TAW. Lokaal komen beperkte hoogteverschillen voor. In het grensgebied met de noordelijke uitloper van de Wase Cuesta bevinden zich uitlopers van dekzandruggen en ook stuifzanden die kleine hoogtes in het landschap vormen. Deze hoogtes liggen gemiddeld 1 m hoger dan het omliggende landschap. Er bevinden zich ook geulen in het landschap die 0,5 tot 1,5 m lager liggen dan het omliggende polderland. Ten zuiden van het poldergebied bevindt zich de Wase Cuesta, die

een maximale hoogte van ca. 30 m TAW bereikt. De Wase Cuesta wordt gekarakteriseerd door een steil zuidelijk cuestafront en een zwakhellende noord tot noordoostelijke flank.⁴

Het onderzoeksgebied zelf bevindt zich op een kleine opduiking in het landschap. Het terrein kent een hoogte van 9,3 tot 10,0 m TAW (Figuur 11).

Figuur 12: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

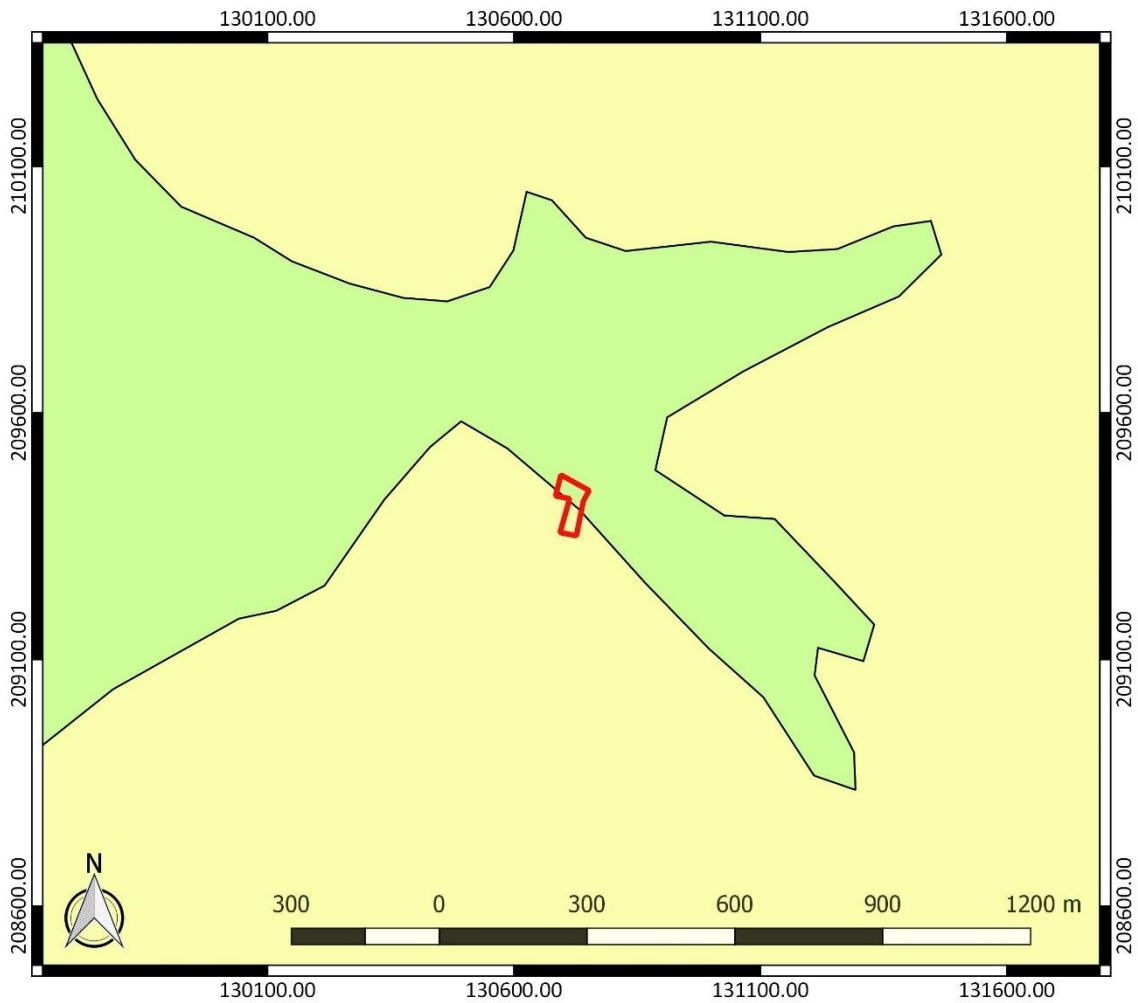
De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 12) bestaat uit het Lid van Putte. Dit wordt gekenmerkt door zwartgrijze klei die silthoudend is en die veel organisch materiaal bevat.⁵

De quartairgeologische kaart (Figuur 13) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich in het noorden van het terrein mogelijk ook nog oudere fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁶

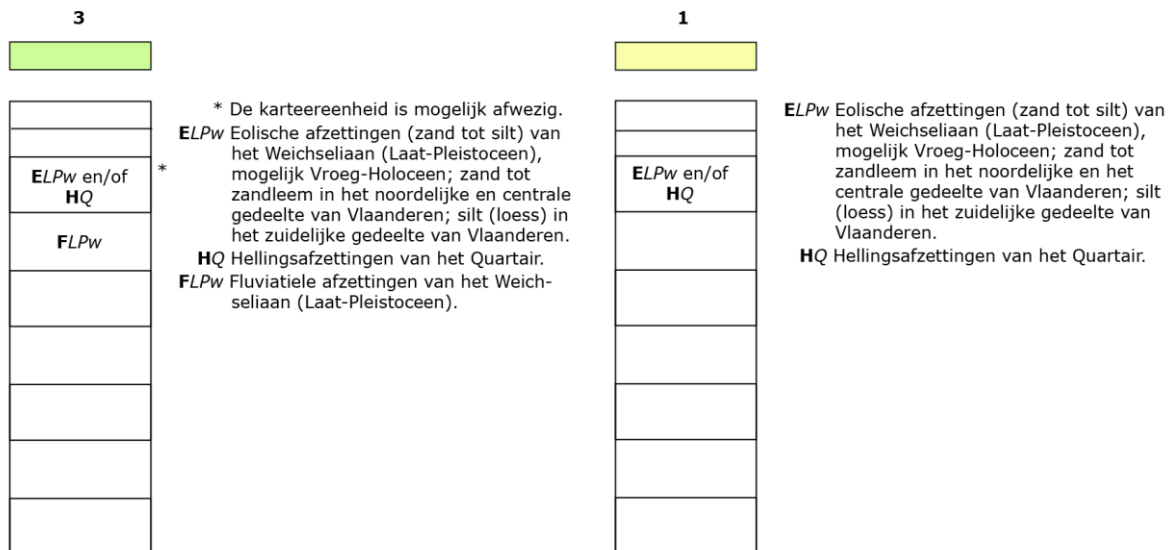
⁴ Adams *et al.* 2002, 6-7; Snacken 1964, 12

⁵ www.geopunt.be/kaart

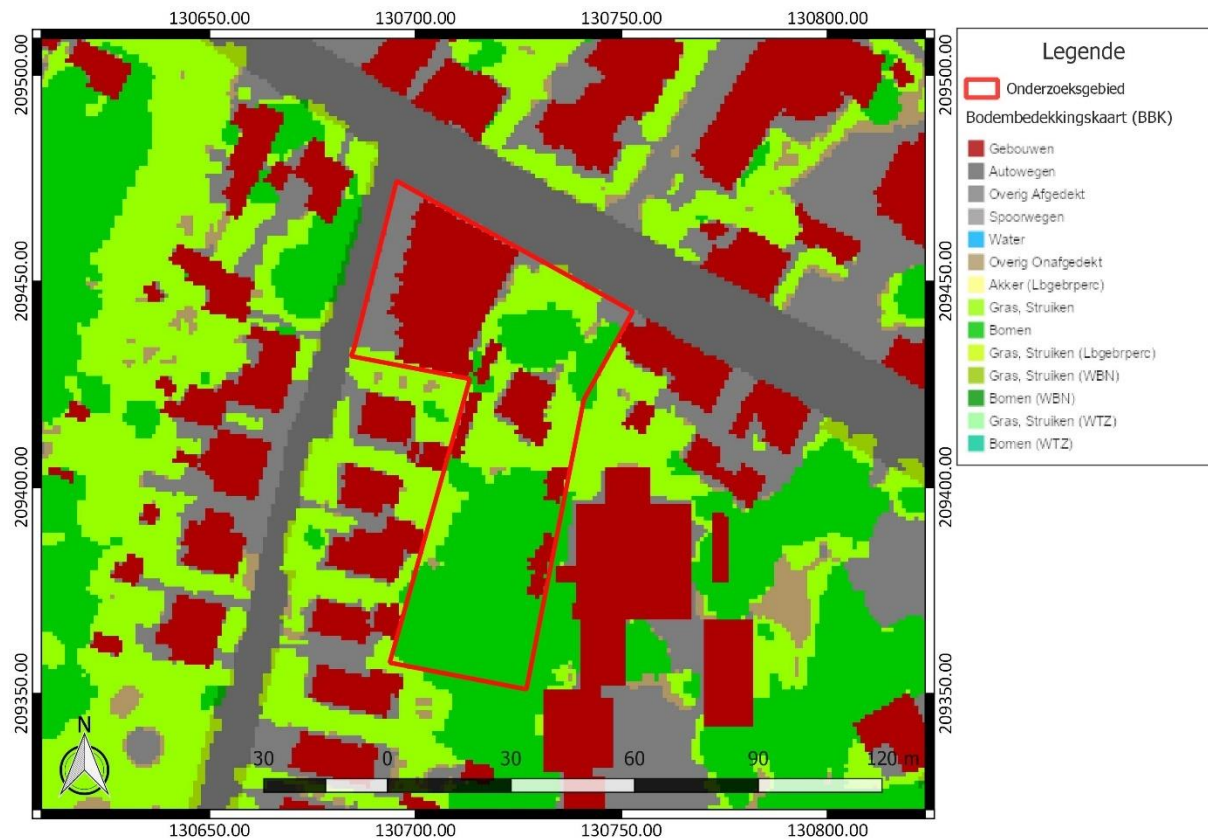
⁶ www.geopunt.be/kaart

Figuur 13: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 14: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

Figuur 16: Bodemgebruikskartaar met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Sint-Gillis-Waas werd reeds bewoond tijdens de Keltische of de Germaanse tijd. De oudste sporen van bewoning zijn aangetroffen aan de Reepstraat, ten noorden van de huidige dorpskom. Op dezelfde plaats ontstond op het einde van de 11de en het begin van de 12de eeuw het klooster van Onze-Lieve-Vrouw van Cusforde, het zogenaamde "Kluizenhof". Het klooster ontstond rond de kapel "Cusforda" die door Gerwinus en zijn volgelingen was opgericht. De oudste vermelding van het klooster uit 1123 is tevens de eerste vermelding van Sint-Gillis-Waas. Het Kluizenhof speelde een belangrijke rol in de omzetting van heide en bos in landbouwgrond. Rondom het klooster groeide de bevolking aan dankzij deze omzetting en turfwinning uit de veenvelden of moeren vanaf de 12de eeuw. De Sint-Pietersabdij van Gent bezat het Sint-Gillisbroek en de Roode- en Moerpolder. Ze zorgde mee voor de ontwikkeling van de gemeente. In 1239 werd de parochie gesticht, die vernoemd werd naar de heilige Egidius. Sint-Gillis-Waas ontwikkelde zich verder en kreeg in 1554 de toestemming van Keizer Karel om de jaarmarkt te organiseren. In de volgende eeuwen leed de gemeente onder verschillende oorlogen (de Tachtigjarige Oorlog, Hollandse Oorlog en Spaanse Successieoorlog). Sint-Gillis-Waas werd ook getroffen door beide wereldoorlogen.⁷

Sinds 1977 ressorteren onder Sint-Gillis-Waas de dorpen Meerdonk, Sint-Pauwels en De Klinge en de wijk 't Hol.⁸ Sint-Pauwels behoorde oorspronkelijk tot Kemzeke, waarvan het zich in 1234 afscheidde als afzonderlijke parochie met patroonheilige Sint-Paulus.⁹

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Sint-Gillis-Waas [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13932> (geraadpleegd op 8 mei 2024); Gemeente Sint-Gillis-Waas: Geschiedenis: <https://www.sint-gillis-waas.be/bestuur-en-beleid/over-sint-gillis-waas/geschiedenis>

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Sint-Gillis-Waas [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13357> (geraadpleegd op 8 mei 2024).

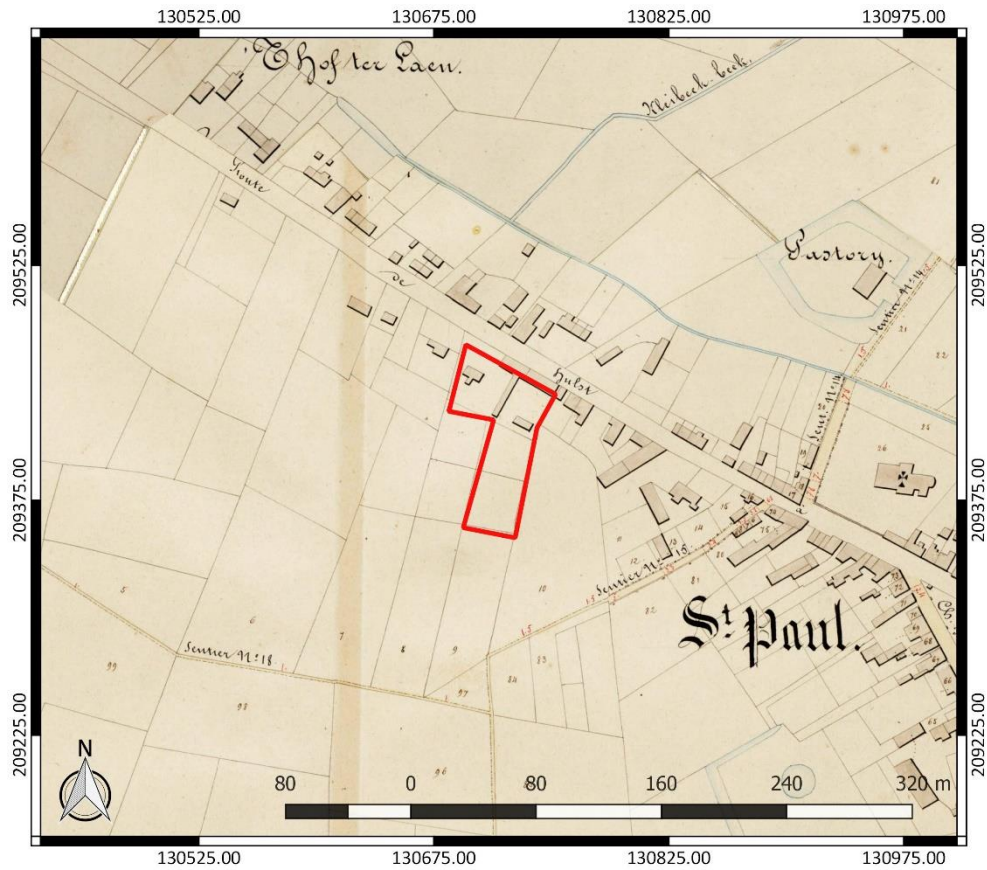
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is bebouwing te zien in het noorden van het onderzoeksgebied, terwijl het zuiden in gebruik was als akkerland (Figuur 17). Ten noorden vinden we de aanduiding van de historische voorloper van de huidige Zandstraat. Het onderzoeksgebied moet daarom iets meer naar het noorden toe gesitueerd worden op de kaart. Ten westen van het terrein zien we de aanduiding van een veldweg, waar zich vandaag de Vosdreef bevindt. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de historische dorpskern van Sint-Pauwels. In de omgeving vinden we nog meer bebouwing en verder ook akkerland en beperkt ook enkele percelen bos.

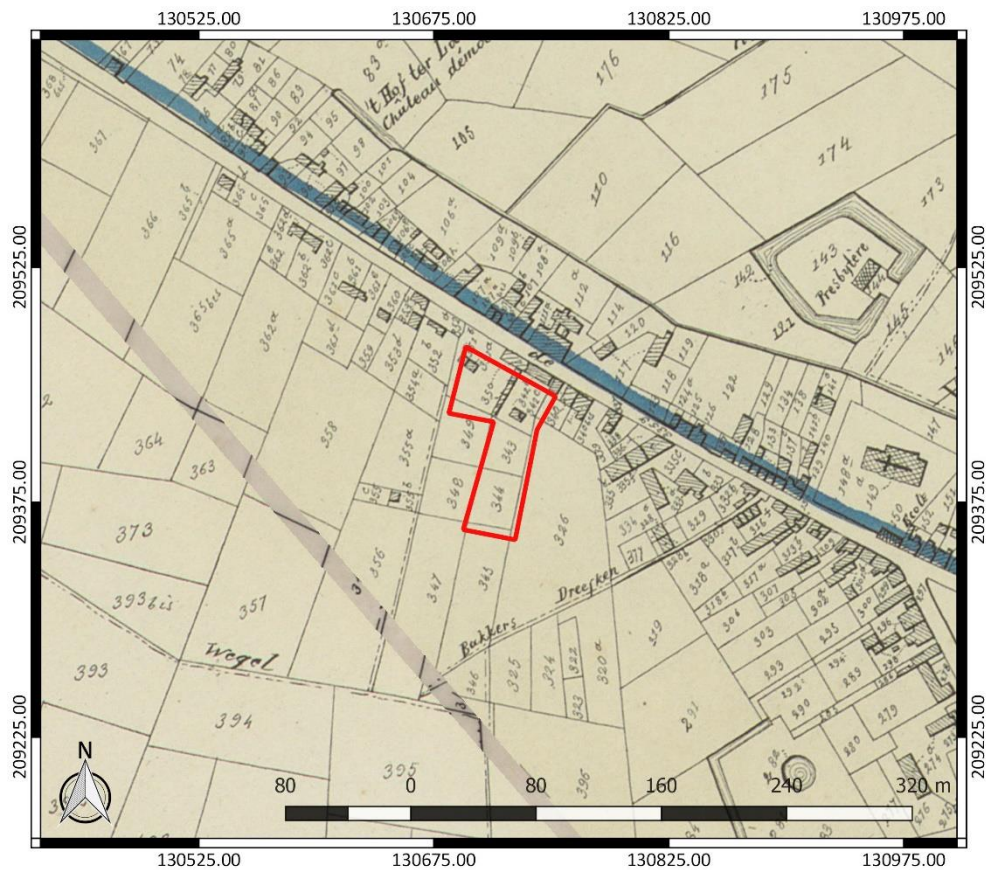
Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) zijn drie gebouwen te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het zuiden van het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 18). In de omgeving is de bebouwing toegenomen. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Sint-Pauwels [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13935> (geraadpleegd op 8 mei 2024).

Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

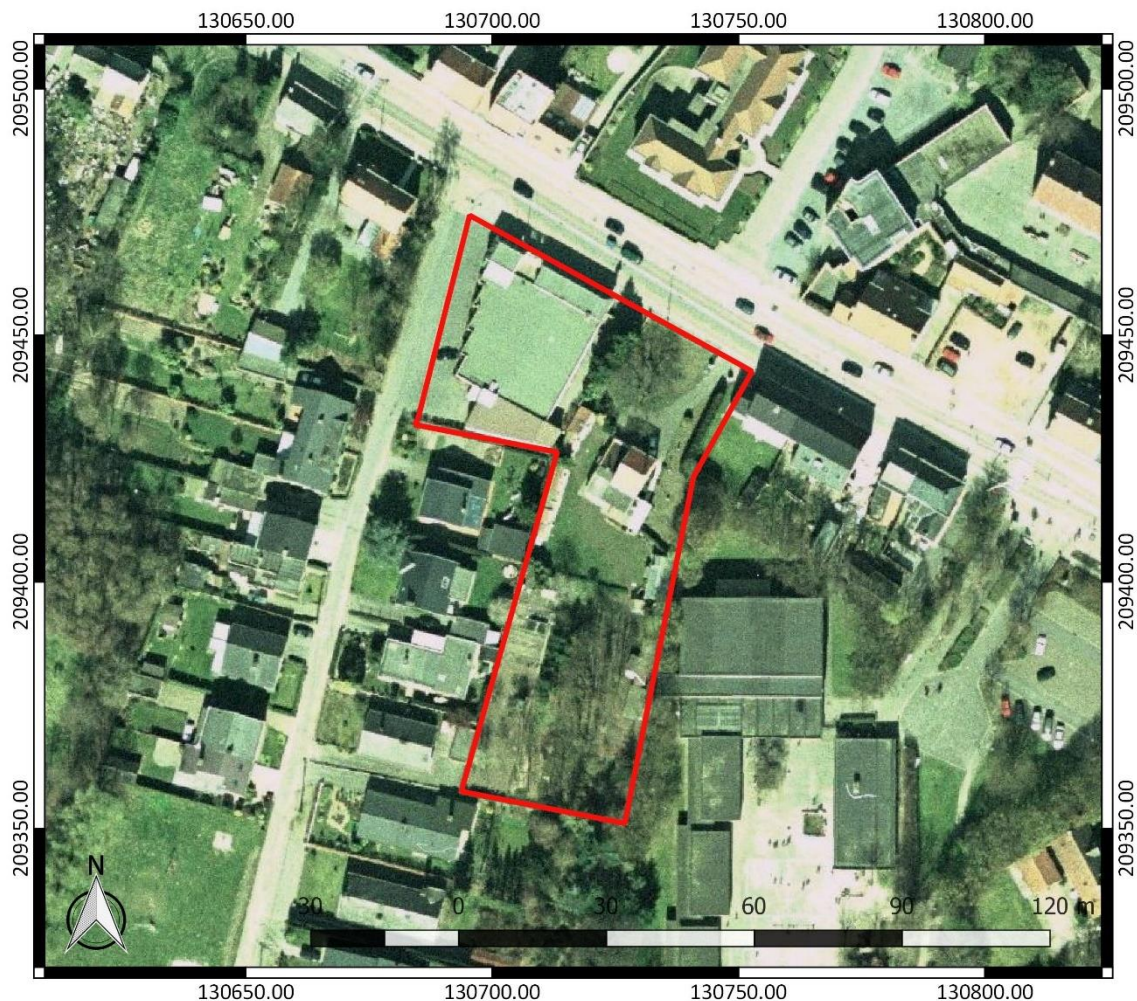
Figuur 19: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

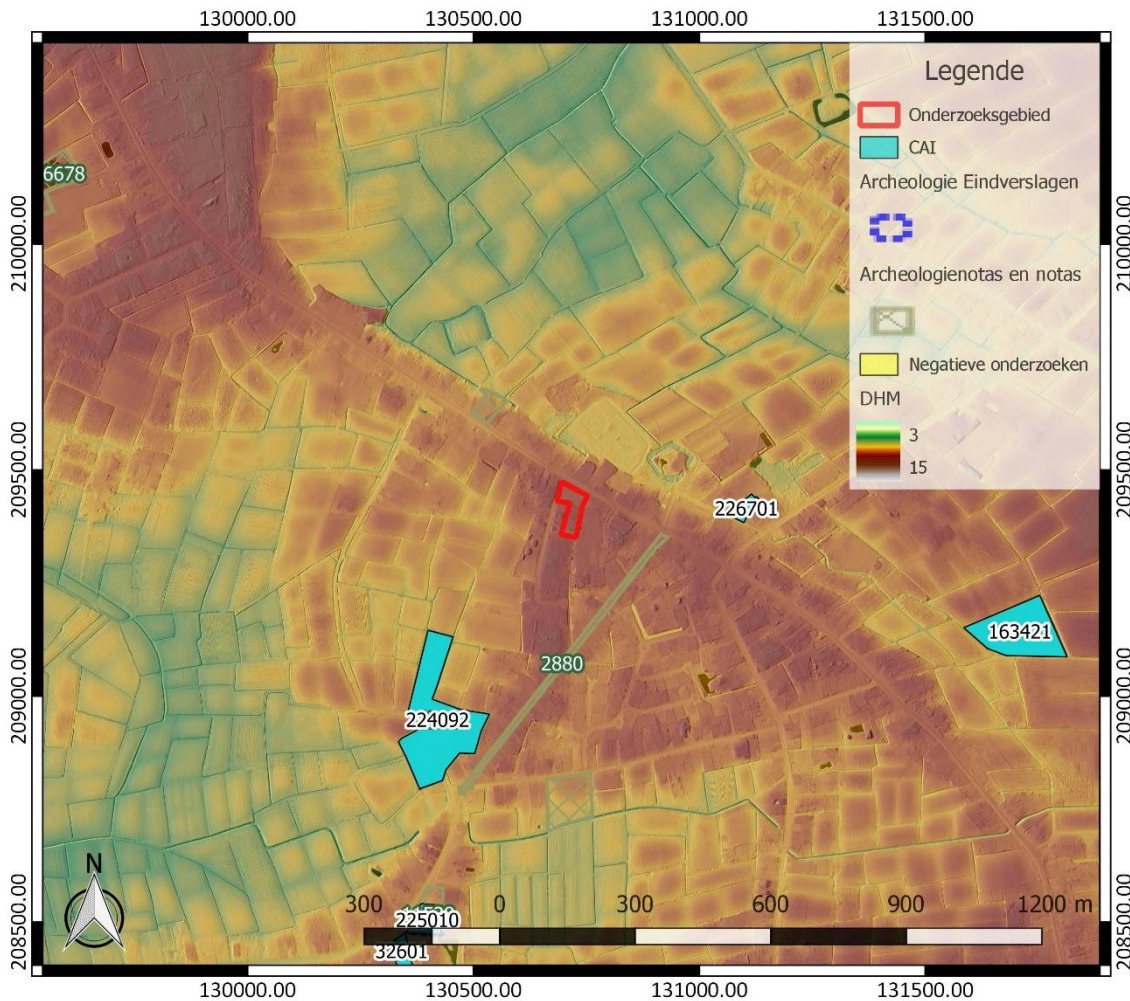

Figuur 22: Luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 20) lijkt ons nog steeds de bebouwing te tonen die we kennen van de voorgaande historische kaarten. Het zuiden van het terrein lijkt niet langer in gebruik als akkerland, maar lijkt eerder ingericht als tuin. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 21) geeft een gelijkaardig beeld als de voorgaande luchtfoto weer. Een luchtfoto uit 2000-2003 toont ons dat het winkelpand in het noordwesten van het terrein opgericht is, maar we zien nog steeds een woning in het oosten van het terrein. Pas recent werd de bebouwing in het oosten van het terrein gesloopt, zoals we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23), maar het is duidelijk dat gekende archeologische waarden in de omgeving nog schaars zijn. Dit is wellicht een gevolg van de huidige stand van het onderzoek, eerder dan dat het wil zeggen dat het archeologisch potentieel van de regio slechts laag is. De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 23: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Ten oosten van het onderzoeksgebied vinden we de 19de-eeuwse Roomanmolen (CAI ID 226701).¹⁰ Nog verder naar het oosten zijn bij archeologisch vooronderzoek greppels, kuilen en paalkuilen uit de nieuwste tijd gevonden (CAI ID 163421).¹¹

Naar het zuidwesten toe zijn bij archeologisch vooronderzoek vondsten uit de volle middeleeuwen en uit de late middeleeuwen gedaan (CAI ID 224092). De aangetroffen sporen bleken echter uit de nieuwe en de nieuwste tijd te dateren.¹²

Nog meer naar het zuiden toe vond archeologisch vooronderzoek plaats ter hoogte van CAI ID 225010. Hier kwamen grachten uit de 13de eeuw en resten van een gebouw uit de late middeleeuwen of de nieuwe tijd aan het licht. Het vooronderzoek werd er gevolgd door een opgraving en leverden resten van een laatmiddeleeuws hof op.¹³

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Roomanmolen [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226701> (geraadpleegd op 10 mei 2024).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Sint-Pauwels Sterrenwegel [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/163421> (geraadpleegd op 10 mei 2024).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Collemanstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224092> (geraadpleegd op 10 mei 2024).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Lijkveldestraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225010> (geraadpleegd op 10 mei 2024).

Hier kortbij vinden we het tracé van een weg waarvan vermoed wordt dat ze teruggaat op een Romeinse weg (CAI ID 32601).¹⁴

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen op een opduiking in het landschap en verder ook binnen de historische dorpskern van Sint-Pauwels. Reeds op een 18de-eeuwse kaart blijkt bebouwing aanwezig op het terrein. Die situeert zich in het noorden, aan de straatzijde. Aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's zien we dat het terrein steeds bebouwd blijft, al zijn er wel veranderingen te zien in de aanwezige bebouwing. De sloop van gebouwen en de oprichting van nieuwe gebouwen zal enige impact gehad hebben op het bodemarchief, maar wat de precieze omvang geweest is, is momenteel niet duidelijk.

Gekende archeologische waarden in de omgeving dateren uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Op basis van de gunstige landschappelijke kenmerken van het terrein, op korte afstand tot de Kleybeek en nabij de overgang van een droge naar een matig natte bodem, kunnen we momenteel de aanwezigheid van resten ouder dan de Romeinse tijd ook nog niet uitsluiten. Er is sprake van een globale verwachting naar resten van de steentijd tot de middeleeuwen en een concrete verwachting naar resten van historische bebouwing die minstens kan teruggaan tot de 18de eeuw.

Wat is de impact van de geplande werken?

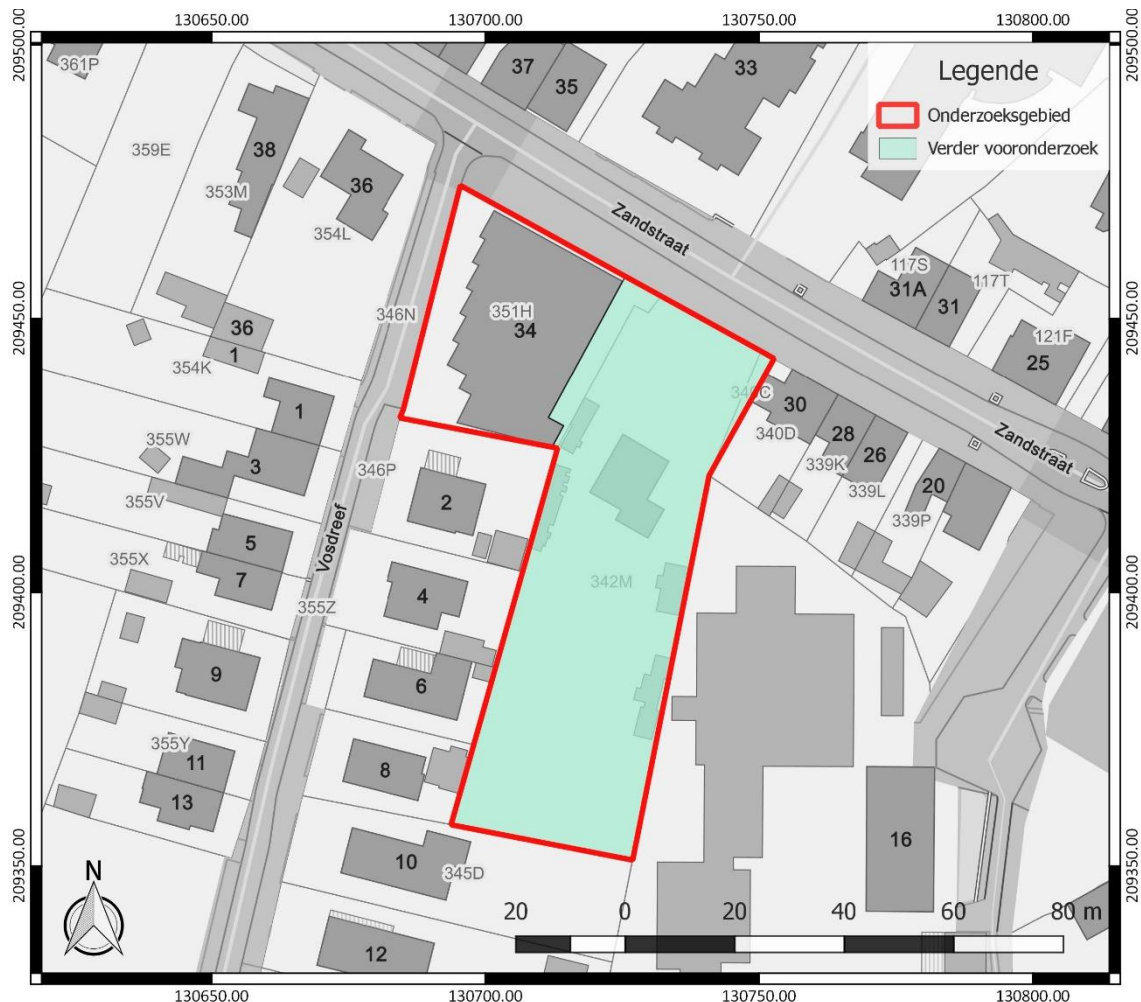
In een zone van ca. 3110 m² binnen het onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de sloop van bestaande bebouwing, de uitbreiding van een winkelpand, de bouw van woningen en bijhorende omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de verschillende bodemingrepen varieert sterk, van minstens 40 cm tot meer dan 3,55 m. Dit doet besluiten dat binnen de volledige zone van ca. 3110 m² waar bodemingrepen gepland worden, het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving houden we rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Het kan zowel om sporensites als om artefactensites gaan. Vanaf de nieuwe tijd is er op basis van historische kaarten een concrete verwachting naar de aanwezigheid van resten van historische bebouwing op het terrein, die in

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Groenplaats [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32601> (geraadpleegd op 10 mei 2024).

verband staat met de historische dorpskern van Sint-Pauwels. De bebouwing op het terrein blijkt doorheen de tijd wel verschillende veranderen door te maken, wat enige negatieve impact op het bodemarchief kan gehad hebben. Een evaluatie van de impact van de geplande werken toont aan dat de geplande bodemingrepen een bedreiging voor het aanwezige bodemarchief vormen in een zone van ca. 3110 m². Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in de zone die bedreigd wordt door de geplande werken.

Figuur 24: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoekgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de uitbreiding van een bestaand winkelpand en de oprichting van nieuwe woningen met bijhorende omgevingsaanleg, diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het terrein archeologisch potentieel kent. Op basis van de gunstige landschappelijke ligging en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving is er sprake van een globale verwachting naar het mogelijke voorkomen van resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Het kan daarbij zowel gaan om sporensites als om artefactensites. Voor de periode van de nieuwe tijd is er een concrete verwachting naar het voorkomen van resten van historische bebouwing zoals we die kennen van de geraadpleegde kaarten. De voormalige bebouwing op het terrein maakte in de loop der tijd wel al verschillende veranderingen door, wat mogelijk een negatieve impact op het nog aanwezige bodemarchief heeft gehad. Duidelijk is wel dat de geplande werken een bijkomende bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom verder vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Adams R./S. Vermeire/G. De Moor/P. Jacobs/S. Louwye/T. Polfliet, 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 15 Antwerpen*, Gent.

Snacken, F., 1964: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Sint-Gillis-Waas 27 W*, Gent.

4.2 Websites

Cartesius (2024)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2024)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Gemeente Sint-Gillis-Waas (2024)
<https://www.sint-gillis-waas.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2024)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2024)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2024)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2024)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

Polder Land van Waas (2024)
<http://www.polderlandvanwaas.be/>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

